18

fo".kqlglzukeLrks=e~&‰

प्रियः शिक्षार्थिनः एषः पाठः पूर्वपाठस्य क्रमे एव अस्ति । पूर्वपाठे यस्मिन भवन्तः विष्णुसहस्रनामस्तोत्रस्य श्लोकान् तथा तेषाम् अर्थस्य विषये ज्ञातवन्तः अस्मिन् पाठे अग्रिमान् श्लोकान् पठिष्यामः ।

mís';kfu

एतत् पाठं पठनानन्तरं भवन्तः सक्षमाः भविष्यन्ति :

- श्लोकान् शुद्धोच्चारणे ;
- पठितश्लोकानां अर्थम् अवबोधने ।

d{kk & 5

fVIi.kh

18.1 fo".kq lglukeLrks=e & %

mÙkjU;kl% A

Hkh"e mokp ---

brhn dhrZuh;L; ds'koL; egkReu% A

ukEuk lgl% fn0;kuke'ks"ks.k çdhfrZre AA f AA

भीष्मः उक्तवान्

एवं प्रकारेण केववस्य सहस्रनामानि सन्ति यः दिव्यशक्तियुक्तः सन्ति

; bna 'k`.kq;kfUuR;a ;'pkfi ifjdhrZ;sr~ A

uk'kqHka çkIuq;kfRdf¥pRlks·eq=sg p ekuo% AA „ AA

यः सदा नियमित रूपेण एतेषां श्रवणं करोति तथा जपति, सः जीवने सर्वत्र कदापि अशुभं न प्राप्नोति।

onkUrxks czkã.k% L;kR{kf=;ks fot;h Hkosr~ A

o\";ks /kulet)% L;kPNwæ% lq[keokIu;kr~ AA … AA

सहस्रनाम्ना श्रवणेन ब्राह्मणः विद्यां प्राप्नोति, क्षत्रियः विजयं प्राप्नोति, वैश्यः धनं तथा शूद्रः सुखं प्राप्नोति।

/kekFkh çklu;k)eeFkkFkh pkFkeklu;kr A
dkekuoklu;kRdkeh çtkFkh çklu;kRçtke AA † AA

सहस्रनाम्ना पाठेन यः धर्मम् इच्छति सः धर्मं प्रप्नोति, यः धनं इच्छति सः धनं प्राप्नोति, यः सुखम् इच्छति सः सुखं प्राप्नोति, यः संतानं इच्छति सः संतानं प्राप्नोति।

Hkfäeku ;% lnkRFkk; 'kfpLrnxreku l% A
lgl oklnoL; ukEukerRçdhr;r AA ‡ AA

यः वासुदेवस्य एकसहस्रनामानां प्रातः उत्थाय भजनं करोति ,तथा यस्य मनः सहस्रनामनः पठन् समये भगवति विष्णौ भवति।

;'k% çklukfr foiy Kkfrçk/kkU;eo p A
vpyk fJ;eklukfr J;% çklukR;uÙkee AA ^ AA

सः प्रसिद्धिं प्राप्नोति, सः प्रत्येकस्थाने सर्वेषाम् अग्रे भवति, सः धनवान् भवति, मोक्षं प्राप्नोति, सः कस्मात् अपि न बिभेति, तस्य कीर्तिः सर्वत्र विस्तरति ।

u Hk; Dofpnklukfr oh;l rt'p foUnfr A
HkoR;jkxk |frekUcy :ix.kkfUor% AA ‰ AA

सः कदापि रोगी न भवति, सः सर्वदा स्वस्थः तथा सुन्दरः भवति, तस्य पार्श्वे सर्वाः भौतिकसुविधाः भविष्यन्ति । यः रुग्णः अस्ति सः स्वस्थः भविष्यति ।

jkxkrk eP;r jkxknc)k eP;r cU/kukr A
Hk;kUeP;r Hkhrlr eP;rkiUu vkin% AA Š AA

यः रोगी अस्ति सः रोगमुक्तो भवति, बद्धः बन्धनमुक्तः भवति, भीतः भयाद् मुक्तः भवति, आपदाग्रस्तः तस्माद् मुक्तः भवति ।

nxk.;frrjR;k'k i#"k% i#"kkÙkee A
LroUukelglk.k fuR;a Hkfä lefUor% AA ‹ AA

यः पुरुषः पूर्णश्रद्धया सहस्रनाम पठति सः अत्यन्तदुष्करात् दुः खात् अपि पारं भवति।

oklnokJ;k erk;k oklnoijk;.k% A
lokikifo'k)kRek ;kfr cã lukrue AA få AA

यः वासुदेवस्य शरणे गच्छति तस्य निकटे वसति । सः समस्तपापाद् मुक्तः भवति, तथा अत्यन्तः शुद्धः भवति । तथा परब्रह्मं प्रति गच्छति ।

fo".k| I g I|ukeLrk=e&‰

d{kk & 5

fVIi.kh

u ok I|noHkäkuke'k|Hk fo|r Dofpr A

tUeeR;|tjk0;kf/kHk;| uok i tk;r AA ff AA

वासुदेवस्य भक्तानाम् उपरि कदापि दुःखं न आगच्छति ते कदापि जीवनमृत्योः वृद्धवस्थायाः दुःखं न अनुभवन्ति ।

be Lroe/kh;ku% J)kHkfä lefUor% A

;|T;|rkReI|[k{kkfUrJh/kfrLefrdhfrfHk% AA f„ AA

यः एतानि नामानि सम्पूर्णश्रद्धया तथा भक्तिभिः सः गायति सः परमसुखी भवति सः धैर्यं स्मृति कीर्तिं प्राप्नोति ।

u Øk/kk u p ekRI;| u ykHkk uk'kHkk efr% A

HkofUr —r i|.;kuk Hkäkuk i|#"kkÙke AA f… AA

भक्तिकर्तृषु पुरुषोत्तमस्य भक्तेषु क्रोधः, लोभः, मात्सर्यः, अशुभबुद्धिः न भवति

|k% I pUækdu{k=k [k fn'kk Hkegknf/k% A

ok I|noL; oh;|.k fo/k`rkfu egkReu% AA f† AA

चन्द्रः सूर्यः, नक्षत्राणि, आकाशः, दिशाः समुद्रः एते सर्वे वासुदेवस्य विर्येण एव धारिताः सन्ति ।

fVIi.kh

l ljk l jxU/ko l ;{kkjxjk{k l e A
tx}'k orrn —".kL; lpjkpje AA f‡ AA

देवाः, असुराः, गन्धर्वाः ,यक्षः., सर्पः, राक्षसाः एतैः सर्वैः सह इदं सम्पूर्णजगत् श्रीकृष्णस्यैव वशवर्ती अस्ति ।

bfUæ;kf.k euk cf)% lÙo rtk cy /kfr% A
ok lnokRedkU;kg% {k= {k=K ,o p AA f^ AA

इन्द्रियाणि मनः, बुद्धिः, अंतः करणं, तेजः बलम्, क्षेत्रः क्षेत्रम् – एतानि वासुदेवस्य रूपाणि सन्ति ।

l okxekukekpkj% çFke ifjdYi;r A
vkpkjçHkok /kek /keL; çHkjP;r% AA f‰ AA

सर्वेषु शास्त्रेषु सर्वप्रथमम् आचारस्य एव कल्पना भवति आचरणेन धर्मः भवति, धर्ममार्गेण प्रभोः अच्युतस्य प्राप्तिः भवति ।

_"k;% firjk nok egkHkrkfu /kkro% A
t ³xek t ³xe pn txUukjk;.kknHkoe AA fŠ AA

ऋषयः पितरः देवाः महाभूताः धातवः तथा एतत् चराचर जगत् भगवतः नारायणात् उत्पन्नः अस्ति ।

d{kk & 5

fVIi.kh

;ksxks Kkua rFkk lka[;a fo|k% f'kYikfn deZ p A
osnk% 'kkL=kf.k foKkuesrRlo± tuknZukr~ AA f‹ AA

योगज्ञानं तथा सांख्यादि विद्याः शिल्पादिकर्माणि .,वेदाः शास्त्राणि तथा विज्ञानम् एतानि जनार्दनात् उत्पन्नानि अभवत्

,dks fo".kqeZgnHkwra i`FkXHkwrkU;usd'k% A
=hYyksdkU0;kI; Hkwrkekk Hkq³äs fo'oHkqx0;;% AA „å AA

एकमात्रभगवान् विष्णुः एव महत्स्वरूपं वर्तत, सः सर्वभूतात्मा विश्वभोक्ता अविनाशी प्रभुः एव त्रिषु लोकेषु व्याप्तः भूत्वा विश्वस्य भोगं करोति ।

bea Lroa Hkxorks fo".kksO;kZlsu dhfrZre~ A
iBs| bPNsRiq#"k% J;% çkIrqa lq[kkfu p AA „f AA

कल्याणं तथा सुखं प्राप्तुकामः पुरुषः व्यासकथितस्य विष्णोः किर्तियुक्तस्य स्तोत्रस्य पाठं कुर्यात् ।

fo'o'ojet~ nso txr% çHkqe0;;e~ A
HktfUr ;s i"djk{k u rs ;kfUr ijkHkoe~ AA „„„ AA

यः मनुष्यः विश्वेश्वरं अजन्मां संसारस्य उत्पतिः तथा लयस्य स्थानं देवादिदेवं पुण्डरीकाक्षं भजन्ति तेषां कदापि पराभवः न भवति ।

d{kk & 5

fVIi.kh

u rs ;kfUr ijkHkoe~ Åij ue bfr A

vtZqu mokp ---

inei=fo'kkyk{k ineukHk lqjksÙke A

Hkäkukeuqjäkuka =krk Hko tuknZu AA „… AA

अर्जुनः उक्तवान्

हे पद्मपत्रवत् विशालनेत्रयुक्तः, पद्मनाभः सुराणाम् उत्तमः देवानाम् अपि देवः जनार्दनः, ये भक्ताः शरणं ग्रह्णन्ति तेषामुरि दयादृष्टिं कुर्यात् ।

JhHkxokuqokp ---

;ks eka ukelgL=s.k LrksrqfePNfr ik.Mo A

lks·gesdsu 'yksdsu Lrqr ,o u l'k;% AA „† AA

भगवान् उक्तवान्

हे अर्जुन् ! यः अनेन सहस्रनामस्तोत्रेण मांस्तौति , तेन तु अहं एकेनैव श्लोकेन प्रसन्नो भवामि ।

Lrqr ,o u l'k; Åij ue bfr A

O;kl mokp ---

oklukn~oklqnoL; okflra Hkqou=;e~ A

loZHkwrfuoklks·fl oklqnso ueks·Lrq rs AA „‡ AA

fo".k|lgl|ukeLrk=e&‰

d{kk & 5

fVIi.kh

व्यासः उक्तवान्

तस्मिन वासुदेवे सर्वेलोकाः निवसन्ति । एतेषां लोकान् जीवीनां कृते वसीतुं योग्याः कुर्वन्ति । तथा ते सर्वेषु जीवेषु जीवात्मा भूत्वा निवसति ।

Jh okl|no uek·Lr|r Å| ue bfr A

ikoR;|okp ---

dukik;u y?k|uk fo".kkukelglde A
iBîr if.Mr|fuR;| Jk|r|fePNkE;g| çHkk AA „^ AA

भावार्थ– हे प्रभो अहं एवं ज्ञातुं उत्सुकास्मि यत् अस्मिन् संसारे बुद्धिमान् मनुष्यः सहस्रनामस्तोत्रस्य नित्यः केन विधिना पाठं कुर्यात् यः सरलं भवेत् ।

b|'oj mokp ---

Jhjke jke jkefr je| jke| eukje| A
lglukel rÙkY;| jke uke ojkuu| AA „‰ AA

भगवान् उक्तवान्

भावार्थः दृभगवतः रामस्यैव नाम सहस्रनामवदस्ति ।

Jhjkeuke ojkuu Åj ue bfr A

cãkokp ---

uekS·LRouUrk; lglzew£r;s lglzikn kf{kf'kjks#ckgos A
lglzukEus iq#"kk; 'kk'ors lglzdksfV;qx/kkfj.ks ue% AA „Š AA

भावार्थः – ब्रह्मा उक्तवान् तं प्रभूं नमामि यस्य अंतः नास्ति, यस्य सहस्रनामानि, सहस्ररूपाणि, सहस्रपादाः, सहस्र नेत्राणि, सहस्र शिराणि तथा सहस्र बाहूनि सन्ति ।

सहस्रकोटियुगधारिणे ऊँ नम इति ।

lglzdksfV;qx/kkfj.ks Åj ue bfr A

Åj rRlfnfr JhegkHkkjrs 'krlkgL;kaa lafgrk;ka o);kflD;keuq'kklfuds
iosZf.k Hkh"e;qf/kf"Bjlokns Jhfo".kksfnO;lglzukeLrks=e~ AA

l¥t; mokp ---

;= ;ksxs'oj% —".kks ;= ikFkksZ /kuq/kZj% A
r= JhfoZt ;ks Hkwfr/kzZ#ok uhfrer£re AA „‹ AA

संजय ने कहा

भावार्थः – यत्र योगेश्वरः श्रीकृष्णः तथा धनुर्धरः अर्जुनः वसति तत्र श्रीः विजयः, कीर्तिः, सर्वदा भवन्ति

fo".kq lgòukeLrks=e&‰

d{kk & 5

fVIi.kh

JhHkxokuqokp ---

vuU;kf'pUr;Urks ek ;s tuk% i;qZikl rs A
r"kka fuR;kfHk;qäkuka ;ksx{kea ogkE;ge AA …å AA

ifj=k.kk; lk/kwuka fouk'kk; p nq"—rke A
/keZlaLFkkiukFkkZ; lEHkokfe ;qxs ;qxs AA …f AA

vkrkZ% fo"k..kk% f'kfFkyk'p Hkhrk% ?kksjs"kq p O;kf/k"kq orZekuk% A
l³dhR; ukjk;.k'kCnek=a foeqäq%[kk% lqf[kuks HkofUr AA …„ AA

dk;u okpk eulsfUæ;SokZ cq) ;kReuk ok ç—rs% LoHkkokr~ A
djksfe ;|r~ ldya ijLeS ukjk;.kk;sfr lei;kfe AA …… AA

bfr Jhfo".kks£nO; lgòukeLrks= lEi.ke A
Åa rr~ lr~ A

भगवान् ने कहा

जो बिना कुछ और सोचे सिर्फ मेरे बारे है और मेरी सेवा करता है मैं उसकी सब चिंताएं मिटा देता हूँ।

धर्म की रक्षा और अधर्म के नाश के लिए मैं जन्म लेता रहूँगा।

अगर कोई उदास है, चिंतित है, दुखी है, भयभीत है, अत्यधिक बीमार है वह अगर नारायण नारायण का गीत गा ले तो मैं उसकी सारी समस्याओं का निराकरण कर दूंगा।

d{kk & 5

fVIi.kh

ikBxr ç'u 18-1

1. कः अशुभं न प्राप्नुयात् ?
2. विष्णु–सहस्रनाम–स्तोत्रम् श्रुत्वा ब्राह्मणः किं भवेत् ?
3. प्रजार्थी किं प्राप्नुयात् ?
4. कः अचलां श्रियं आप्नोति ?
5. पुण्यभक्तानां किं न भवन्ति ?

HkoUr fd f'kf{kroUr

- श्लाकानां शुद्धोच्चारणम्
- भगवतः विष्णोः विशेषाताः

ikBkUr ç'u

1. विष्णुसहस्रनामस्तोम का क्या महत्त्व है?
2. भगवान विष्णु के सहस्र नामों के उच्चारण के क्या फल बताये गये है?

mÙkjekyk

1. यः इदं विष्णु.सहस्रनाम.स्तोत्रम् नित्यं शृणुयात् ।
2. ब्राह्मणः वेदान्तगो भवेत् ।
3. प्रजाम्
4. यः भक्तिमान् सदा उत्थाय वासुदेवस्य नामं प्रकिर्तयेत ।
5. न क्रोधःए न मात्सर्यं न लोभः न च अशुभा गतिः भवति ।